

ביצד מעברין פרק חמישי עירובין

נ.מ.

עין משפט נר מצוה

(א) לעיל טו. טוטה לז. (ב) לעיל מז. א. בערוך הני' דסקרימא וביה גרימ' וכן הגיה ה"ר יעב"ץ זצ"ל, (ד) גיר' הערוך קהמנא פ"י השלטון של מקום, (ה) ע"י רש"י קדושין עו. ד"ה אף מי וכו' הוסף רש"י לבאר כדמצינן ק"ן ומדשה ויהושע (טו), (ו) [שיך לעיל נח: במתנה], (ז) [פ"י שם מוס' ד"ה והוא], (ח) [פסחים דף ד: ד"ה סוף ומוס' פסחים ל: ד"ה הימנוהו], (ט) [בב"ה וכו'], (י) שיך לע"פ.

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה למקום וכו' נ"ה דלולין למקום שריבה עד מקום שצ"ן ואמרינן דשפיר:

מוסף רש"י

ושל רבים ונעשית של יחיד. שנתמטעו וכולוסיה מעובר צמחומיה ס' רבנא. ולא דמיה השתא לגבלי מדבני אין מערבין את כולה. יחד אלא אם כן שיר חוזה לה משתם דירין שלא יערבו עמה לניהוי היכי לעיר של רבים דלא לעירבו כולה אלא מנחות מנחות (לעיר יחיד). בעיר חדשה שביהודה. דהיינו עיר שמה חדשה. דממני (יהושע טו) ק"ן ומדשה (קדושין עו). ג' חצירות של שני בתים. דיו לגייר ג' חצרות של צ' ב' בעלי בתים (לעיר יחיד).

גב' למקום שמיעט לא. בתמיה. והלא יש בכלל מאתים מנה: היינו פך. דהיינו אחד היינו למקום א': ה"ק ריבה א' ומיעט א'. שמדדוס שני בני אדם זה מיעט זה ריבה: שלא ירבה יוסר מדמס העיר **באלכסונא.** דאפי' ריבה שיעור גדול דליכא למיתלי במתיחת החבל תלינן ביה בטעות האלכסון דאמרינן זה היה בקי במדידה והניח טבלא של תחומין כנגד הקרן באלכסון כדאמרן (דף נז:). זה מדד אלפים מאמצע הקרן והפסיד את הזווית כל אלכסון של אלפים אבל אם ריבה יותר מכך אין לנו צמח לתלות ולכי מגמגם בלשון: לא להקל על דברי סוה. כל מה שגזרו חכמים בתחומין להחמיר על דברי תורה בלא דמלדוריימא לא מתסרי מידי ואינהו גזרו הלכך צולנין בזה לקולא דהא תחומין עלמנן מדרבנן: **מתני'** עיר של יחיד. שלא היו נכסין זה תמיד ס' רבוא של בני אדם ולא חשיבא רה"ר דלא דמיא לדגלי מדבר: ונעשים של רבים. שנתוספו זה דירין או נקבעו זה שווקים: מערבין אם כולה. כבתחלה ואין מנחותיה צריכין תיקון שהרי היא כחצר אחת וכגון שאין זה רה"ר גמורה של ט"ו אמה ואם יש זה מפרש בגמרא תקנתא לרה"ר שצמחה: ושל רבים **שנעשים של יחיד.** רבותא אשמועי' דאע"ג דנעשים של יחיד אין מערבין את כולה הואיל ותחלתה של רבים דלימא הדרא ומתעבדא של רבים ואתו לערובה כולה ואסור לערב עיר של רבים בלא שיר ובע"ג דלין ביה רה"ר גמורה שלא נשתמח תורת רה"ר והוא שיר הוי היכרא דטעמא משום עירוב הוא: אא"כ עשה חוזה נה. שיר שלא עירבו עם שאר העיר אלא לבדן: כעיי חדשה. כך

למקום שריבה אין למקום שמיעט א. פ"ה והלא יש בכלל מאתים מנה ומימה דמאי קשיא דודאי אין שומעין למקום שמיעט אלא הולכין עד מקום המרובה ועוד ליטנא דמשני אף למקום שריבה לא אחי שפיר דלמקום שריבה דוקא הוא ולא אף למקום שריבה ונראה לפרש דהולכין למקום שריבה משמע ליה דאף במקום שמיעט מלד שני מאותו רוח מוליאין המדה עד כנגד מקום שריבה ומתמי' נהי דלולין (ב) ממקום שריבה עד מקום שצ"ן ואומר דשפיר צ"ן למקום שמיעט נמי אית לן למימר דשפיר צ"ן יש לתלות בהצלעה ובקידורין ובמדידה יפה שמודין בזה המתלקט י' מתוך ה' ולא נתלה בטעות ומשני אף למקום שריבה וכו"ש דלולין נמי אחר מקום שמיעט להחמיר גירס' ר"מ ובלדז שלא ירבה ממדתו ואלכסון ולא גרים באלכסון אלא גרסינן ואלכסון ומיירי שמדדו שניהן מלד אחד ולא הוי דומיא דרישא והכי פירושו דאם האחרון הכתיק צ"ן שלו יותר מן הראשון כמות העיר ואלכסון אין לנו לומר שטעה דהקל על דברי תורה אלא לעיר להחמיר על דברי תורה, ותחומין דרבנן. כיצוא בו בורה טוף פרק הראיה כתם אמר רבנא לא אמרו להקל על דברי תורה אלא להחמיר עבד ואפילו שפחה נאמנין. והתניא לא אמרו חכמים בדבר להקל אלא להחמיר. אוקמא רבנא לא אמרו חכמים בדבר להקל על דברי תורה אלא לעיר להחמיר על דברי תורה, ותחומין דרבנן. כיצוא בו בורה טוף פרק הראיה כתם אמר רבנא לא אמרו להקל על דברי תורה אלא להחמיר עבד ואפילו שפחה נאמנין. וכתמים על דברי תורה, וכתמים עצמן מדרבנן. מתני' עיר של יחיד שנעשית של רבים מערבין את כולה. (הכי דמין עיר של יחיד ונעשית של רבים, כגון דיסקרתא דירש גלותא. ומקסינן אמאי המירו להן לערב כולה, אי נימא דשכיחי כולהו קהמנא פ"י השלטון של מקום. ומירביו הדי ומערבי, ולא אתו למיספך חד אחבריה, אי הכי אפילו עיר של רבים ונעשית של יחיד נמי לעירבו דהא כולהו ישראל שכיחי גבי הדי בצפרא בשבטא בעידן צלותא ומדוכי אהדי. אלא אמר רב נתנן כגון דיסקרתא דאחי אוואר. פ"י שם אדם. ת"ד עיר של יחיד ונעשית של רבים ורשות הרבים עוברת בו, עד ואין (מעברין) [מעברין] אותה לחצאין אלא או כולה, או מבוי מבוי בפני עצמו, ואם היתה של רבים והרי היא של רבים

רבינו חננאל

ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחד בו, אוקימנא שומעין למקום שמיעט. וכן ואף למקום שריבה, וכן ריבה אחד ומיעט אחד שומעין לזה שריבה, ובבלבד שלא ריבה יחד (מדידה) [ממדת] העיר ולאכסונה. אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין. והתניא לא אמרו חכמים בדבר להקל אלא להחמיר. אוקמא רבנא לא אמרו חכמים בדבר להקל על דברי תורה אלא לעיר להחמיר על דברי תורה, ותחומין דרבנן. כיצוא בו בורה טוף פרק הראיה כתם אמר רבנא לא אמרו להקל על דברי תורה אלא להחמיר עבד ואפילו שפחה נאמנין. וכתמים על דברי תורה, וכתמים עצמן מדרבנן. מתני' עיר של יחיד שנעשית של רבים מערבין את כולה. (הכי דמין עיר של יחיד ונעשית של רבים, כגון דיסקרתא דירש גלותא. ומקסינן אמאי המירו להן לערב כולה, אי נימא דשכיחי כולהו קהמנא פ"י השלטון של מקום. ומירביו הדי ומערבי, ולא אתו למיספך חד אחבריה, אי הכי אפילו עיר של רבים ונעשית של יחיד נמי לעירבו דהא כולהו ישראל שכיחי גבי הדי בצפרא בשבטא בעידן צלותא ומדוכי אהדי. אלא אמר רב נתנן כגון דיסקרתא דאחי אוואר. פ"י שם אדם. ת"ד עיר של יחיד ונעשית של רבים ורשות הרבים עוברת בו, עד ואין (מעברין) [מעברין] אותה לחצאין אלא או כולה, או מבוי מבוי בפני עצמו, ואם היתה של רבים והרי היא של רבים

גב' למקום שריבה אין למקום שמיעט לא אימא א' אף למקום שריבה: ריבה לאחד ומיעט לאחד בו': הא תו למה לי היינו הך הכי קאמר ב ריבה אחד ומיעט אחד שומעין לזה שריבה אמר אביי ב' ובלבד שלא ירבה יותר ממדת העיר **באלכסונא:** שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל: והתניא לא אמרו חכמים את הדבר להקל אלא להחמיר לא להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי תורה (ב) ותחומין דרבנן: **מתני'** עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבין את כולה ושל רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה אא"כ עשה חוזה לה כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשות דירין דברי רבי יהודה ר"ש ואומר ג' חצירות של שני בתים: **גב' למקום שריבה אין למקום שמיעט לא** אימא א' דאיקר' דריש גלותא א"ל ר' נב"מ אילימא משום דשכיחי גבי (ג) הרמנא מדכרי אהרדי כולהו ישראל נמי בצפרא דשבתא שכיחי גבי הדי אלא אמר רב נתנן כגון דיסקרתא דנתוואי ת"ר עיר של יחיד ונעשית של רבים ורה"ר עוברת בתוכה ביצד מערבין אותה עושה לחי מבאן ולחי מבאן או קורה מבאן וקורה מבאן וגושה ונתן באמצע (ד) ואין מערבין אותה לחצאין אלא או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו ו היתה של רבים והרי היא של רבים ואין

ולא חש כאן לפרש הואיל וכבר פ"י שם ועוד י"ל דהא דקאמר התם והוא גדול עמו לא קאי אכולהו דע"כ לא קאי אפי' פלוני שהיה יולא מצית הספר לאכול בתרומתו דמוקי לה בתרומה דרבנן וסגי בגדול לחוד דהא אין מעלין בתרומה דרבנן ליוחסין (ה): **ותחומין דרבנן.** משמע אי הוה דאורייתא לא מהימני ואע"ג דמעשה בכל יום שמאמינן לנשים שחשיטה וניקור ולתרום חלה היינו משום דהוי צידה קודם שנעשית השחיטה הוי צידה לשחוט אבל תחומין לא הוי כלל צידה ולהכי נחמנן קטן טפי בצדיקת חמץ במתחומין שאינו נחמנן בקוטנו לומר ע"כ היינו מעללין משום צדיקת חמץ צידו והא דקאמר (ו) גבי צדיקת חמץ בנשים ועבדים דהיינוהו רבנן דרבנן משמע דאי הוה דאורייתא לא הימננו אע"ג צידו היינו משום שנעשית חמץ דרבנן דקדוק וטורח גדול לפיכך יש לחוש לעצלות הנשים טפי ממקום אחר וכן משמע צירושלמי דאיכא מ"ד דנשים אינן נאמנות בצדיקת חמץ מפני שהן עשילות וצדקות כל שהוא (ז): **עירך** ש"ל יחיד. פ"י

בקוטנ' שלא נכנסין בו תמיד ס' רבוא ולא חשיב רה"ר דלא דמי לדגלי מדבר ונעשית של רבים מערבין את כולה כבתחלה ואין מנחותיה צריכין תיקון שהרי היא כחצר אחת כגון שאין זה רה"ר גמורה מלדל קתני ורה"ר עוברת בתוכה כדקתני בצרייתא בגמרא ואתיא מתני' נמי כרבנן דלית להו תקנתא דר' יהודה לערב רה"ר ומינהו בגמרא נמי לא איירי ברחב ט"ו אמה דטפי מ"ג אמה שלש לא הוי שרי ר' יהודה בלחי וקורה כדפירשנו בפ"ק (דף נ: א') אלא י"ל ורה"ר עוברת בתוכה שצ"ן רחב ט"ו אמה אלא יש רה"ר רחב ט"ו אמה מכאן ומכאן וזוקעין דרך העיר מוז לזו והוי רה"ר אף לתוכה דליכא ט"ו אמה כמו בין העמודין דפ"ק דשבת (דף ט:). כדפירשנו בפ"ק (דף נ: א') **במאן ד"א** כר"ע. וא"ת ולרבנן לארעה נמי יערבו לחצאין שיערבו מלד א' כל מבוי ומבוי בפני עצמו וליתיב כולה רה"ר לזד השני דהשתא בני כל מבוי ומבוי מותרין כל אחד וא' במקומו ולא יאסרו שלא במקומן וי"ל דלא דמי דשני חצירות זו לפנים מזו רגל הפנימי המתרת במקומו אינה אוסרת שלא במקומו על החיצונה דלדא לשה ומשתמש ומסתלקא מלשהתמש בחיצונה דעיקר תשמיש דחצר החיצונה לבני חיצונה היה והוא פנימית בחיצונה שלא במקומו אבל הכא אף ע"ג דכל מבוי ומבוי מותר כל אחד ואחד במקומו מותר רבנן דאסרי רה"ר על כד האחד דהא מקומן הוא דרה"ר הוי להכי כמו להני ולרחצה דמערבין מדמי השתא לז' חצירות משום דיש לאלו רה"ר ופתח וכן לאלו ואין צריכין להשתמש בני פתח זה בצד פתח האחר ובדאיכא דאמרי קאמר אפי' לרחצה אין מערבין דלא מני להסתלק מר"ה כלל אע"ג דאית להו רה"ר כנגדו:

מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי
מבוי	מבוי

דפנימית